

गृहं बुद्धिम् ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ इति शान्तिः ० मो ० नै ० पा ० पंचसप्तत्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १७५ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७४ ॥ युर्वैवमोक्षार्थं ये ते तस्युक्तं तत्र मोक्षसाधनं यद्वादिद्वारा धनमेव नि
धर्मानां तु दुर्लभो मोक्ष इति मन्वानः पृच्छति धनिन इति धनिनांकः किरूपः केन प्रकारेण सुखदुःखयोर्मुक्तिं संसारयोरागमः कथंच निर्धनानां सुखदुःखागम इत्यर्थः स्वतंत्रिणः स्वशास्त्रानुसारिणः ॥ १ ॥ अमृत
त्वस्य तु नाशास्ति विनोक्त्या गेने के अमृतत्वमानश्चरति श्रुत्यनुसारादकिंचना एव बुध्यंते न तु धनिन इत्युत्तरयति अत्रापीति शंआत्मसुखं तेन पाकः रागद्वेषादिराहित्या निर्मलः शंपाकस्तर्कके धृष्टे मुनिभिश्चानुरं
गुले इत्यनेन कार्यः तेन शंपाकेन यद्वा तंतत्मां प्रतिकश्चिदब्रवीदिति द्वयोः संबंधः ॥ २ ॥ कुचैलेन कुचलेण निर्धनत्वाद्वाच्छादनहीन इत्यर्थः ॥ ३ ॥ ४ ॥ अभिसंनयेतैव यदि प्रापयेत्तर्हि न संलब्धे इत्यादिना

किं ते धनैर्वा धैर्वा पि किं ते किं ते दारैर्ब्राह्मणयो मरिष्यसि ॥ आत्मानमन्विच्छ गुहं प्रविष्टं पितामहास्तेऽक्षगताः पिताच ॥ ३८ ॥ भीष्म उवाच पुत्रस्यैतद्वचः श्रु
त्वा यथा कार्षीत्यितानृप ॥ तथा त्वमपि वर्तस्व सत्यधर्मपरायणः ॥ ३९ ॥ इति श्रीमहाभारते शांतिपर्व ० मोक्षधर्म ० पितापुत्रसंवादकथने पंचसप्तत्यधिकशतत
मोऽध्यायः ॥ १७५ ॥ ॥ ७३ ॥ युधिष्ठिर उवाच धनिनश्चाधनाये च वर्तयते स्वतंत्रिणः ॥ सुखदुःखागमस्तेषां कथं वा पितामह ॥ १ ॥ भीष्म उवाच
अत्राप्युदाहरंती ममिति हासं पुरातनं ॥ शंपाकेनेह मुक्तेन गीतं शांतिगतेन च ॥ २ ॥ अब्रवीन्मां पुरा कश्चिद्ब्राह्मणस्यागमाश्रितः ॥ क्लिश्यमानः कुदारेण कुचैलेन
बुभुक्षया ॥ ३ ॥ उत्पन्नमिह लोके वै जन्मप्रभृतिमानव ॥ विविधाम्युपवर्तते दुःखानि च सुखानि च ॥ ४ ॥ तयोरेकतरे मार्गे ये देनमभिसन्नयेत् ॥ न सुखं प्राप्य सं
हृष्येन्ना सुखं प्राप्य संज्वरेत् ॥ ५ ॥ न वै चरसि यच्छ्रेय आत्मनो वा यदी शिषे ॥ अकामात्मापि हि सदा धुरमुद्यम्य चैव ह ॥ ६ ॥ अकिंचनः परिपतन् सुखमास्वाद
यिष्यसि ॥ अकिंचनः सुखं शेते समुत्तिष्ठति चैव ह ॥ ७ ॥ अकिंचन्यं सुखं लोके पथ्यं शिवमनामयं ॥ अनमित्रपथोऽद्ये षडुर्लभः सुलभो मतः ॥ ८ ॥ अकिंचनस्य शुद्ध
स्य उपपन्नस्य सर्वतः ॥ अवेक्षमाणं लोको कान्न तुल्यमिह लक्षये ॥ ९ ॥ अकिंचन्यं च राज्ञं च तुलया समतो लयं ॥ अत्यरिच्यत दारिद्र्यं राज्यादपि गुणाधिकं ॥ १० ॥

संबंधः मार्ग इति प्रथमां तां तु संनयेत्सं प्राप्नुयात् ॥ ५ ॥ न वै इति कामादि धर्मवानात्मा चिन्तकामात्मा कामः संकल्पो विचिकित्सा श्रद्धाऽश्रद्धा धृतिरधृतिर्ह्रीर्धीर्भीरित्येतत्सर्वमन एवेति श्रुतेः त्वंतु स्वरूपेण अका
मात्मापि मनसा दास्यात् भ्रांत्या तप्तायः पिब वत्कामाले वसन् धुरमुद्यम्य धैर्येण योगांगगणभारं चोद्धयेयः मोक्षं प्रति न चरसि नाभिमुखो भवसि यत्तत्र किं हेतु रालमनश्चिन्तस्य न ईशिवेन ईश्वरो भवसि उपालंभोयं
तेन चिन्तस्य स्वाधीनत्वात् श्रेय आचरेदित्यर्थः ॥ ६ ॥ नास्ति किंचन धनदारादिकं यस्य सः अकिंचनः परितः पतन्मच्छन् अनिकेतश्चरन् नित्यर्थः ॥ ७ ॥ पथं मोक्षमार्गं दिनपेवं अनामयं निर्विघ्नं अनमित्रपथः शत्रु
वर्जितः पंथाः दुर्लभः कामिनां कुलभः पारतंभ्याभावात् ॥ ८ ॥ उपपन्नस्यैवैराग्यसंयमस्य ॥ ९ ॥ १० ॥